

CPVZ SZÚ

VÝŇATEK Z
METODIKY
Pro Program Škola
podporující zdraví

Marie Nejedlá a kolektiv

4 Postup při zpracování školního projektu podpory zdraví

4.1 Rozhodnutí stát se školou podporující zdraví

Rozhodne-li se škola stát se a zůstat školou podporující zdraví, je pro tento proces klíčová podpora a angažovanost vedení školy¹. Systematická podpora zdraví může být ve škole úspěšná, pokud má **podporuvšech**, kterých se každodenní život školy týká, tj. učitelů, nepedagogických zaměstnanců školy, žáků a rodičů.

- Zástupci všech těchto skupin by měli být do vytváření školního projektu podpory zdraví zapojeni a všichni by se měli spolupodílet na jeho realizaci.
- K větší motivaci pro podporu zdraví ve škole může přispět **seznámení rodičů** se záměrem stát se školou podporující zdraví na třídních schůzkách nebo setkáních, na schůzkách spolku rodičů apod.
- Zástupci učitelů, nepedagogických zaměstnanců školy a rodičů mohou také **navštívit některou školu podporující zdraví**, která má s realizací principů a zásad programu ŠPZ zkušenosti.
- Důležité je i **zapojení žáků**. Je vhodné, pokud například třídní učitelé ve svých třídách uspořádají diskuse o podpoře zdraví v jejich škole, či bude tématem i na školním parlamentu apod. Pokud budou žáci zapojeni do plánování a realizování projektu, tím spíše ho pak vezmou za svůj.
- Jakmile se tedy škola po seznámení s obsahem programu ŠPZ a po získání dostatečné podpory všech, kteří jsou do života školy zapojeni, rozhodne stát se školou podporující zdraví, bude dalším krokem **sestavení pracovní skupiny tohoto projektu**. Jejím úkolem je koordinace projektu i jeho komunikace uvnitř školy a navenek. Členy pracovní skupiny budou ve většině případů především vybraní zástupci učitelského sboru. Je přínosné, pokud členy pracovní skupiny mohou být také zástupci nepedagogických zaměstnanců školy, žáků a rodičů. Početnost této pracovní skupiny záleží na velikosti školy. Velmi vhodné je, aby členem pracovní

---

¹ Safarjan, E., Buijs, G. & de Ruiter, S. (2013). On-line manuál SHE pro školy. CBO Utrecht. Dostupné z <http://www.schools-for-health.eu/cz/for-schools/manual> (p. 10).

skupiny byl také zástupce vedení školy. Koordinátor pracovní skupiny, a současně tedy i koordinátor projektu na škole, by měl mít dostatek času a kompetencí pracovní skupinu i projekt na škole řídit.

- Ze zkušeností z českých škol i z evropské sítě SHE vyplývá, že vytvoření školního projektu podpory zdraví může trvat i jeden školní rok.

4.2 Analýza školy z hlediska zásad podpory zdraví

- **Tvorba školního projektu podpory zdraví začíná** analýzou podmínek pro podporu zdraví a analýzou dosavadních postupů a činností, které již pro podporu zdraví ve škole probíhají. Jedná se vlastně o SWOT analýzu.
- Škola dále zjišťuje **prostředky a zdroje** (lidské, materiální, organizační, finanční), které má ve svém reálném každodenním životě k dispozici. Doporučujeme při analýze postupovat podle jednotlivých zásad programu ŠPZ. Škola si mapuje jednak své silné stránky, na které může navazovat, jednak rezervy a nedostatky, na něž bude vhodné se v projektu zaměřit. Příležitost účastnit se analýzy by měli dostat nejen všichni učitelé, ale také nepedagogičtí zaměstnanci školy, žáci a rodiče, např. formou dotazníků, třídních setkání, prostřednictvím školního parlamentu.
- K **vyhodnocování současného stavu** mohou školy, jež avizují svůj zájem vstoupit do sítě ŠPZ přihláškou zaslanou garantovi programu – SZÚ Praha, využít **autoevaluační dotazník INDI 9** v elektronické podobě. Dotazník se skládá ze 44 otázek, které jsou rozděleny do devíti částí, z nichž každá se zabývá právě jednou zásadou programu ŠPZ. Dotazník mohou zodpovědět jak zaměstnanci školy, tak rodiče a žáci vyšších ročníků základní školy. Tento dotazník mají možnost školy využívat také při evaluaci a inovaci projektu. Právě při opakovaném využití pak mohou sledovat svůj posun, vývoj.
- K dispozici je školám také *Nástroj rychlého hodnocení SHE* (<http://www.schools-for-health.eu/cz/for-schools/manual>), jež obsahuje sérii otázek odrážejících celostní a celoškolský přístup ke zdraví. Tento doprovodný dokument k *On-line manuálu SHE pro školy* je primárně určen pro pracovní skupinu projektu na škole.

4.3 Rámcový projekt a prováděcí plány

4.3.1 Rámcový projekt

Jakmile si pracovní skupina zmapuje a zanalyzuje stávající situaci, formuluje na tomto základě priority, širší i konkrétnější cíle. Tvoří si tak rámcovou představu (= rámcový projekt), jak by se škola v průběhu následujících čtyř let mohla v oblasti podpory zdraví rozvíjet.

- Do rámcového projektu by se měl promítnout obsah všech devíti zásad podpory zdraví ve škole. Je proto vhodné rámcový projekt strukturovat podle zásad, tzn. rozčlenit jej do devíti částí.
- Formulace cílů může být u každé zásady obecnější, např. „učit žáky objektivnímu hodnocení a sebehodnocení“ (zásada motivujícího hodnocení), nebo mohou cíle vycházet přímo z jednotlivých zásad, např. „organizovat činnosti ve škole tak, aby byly v souladu s požadavky zdravé výživy, pohybové aktivity a všestranným rozvojem osobnosti žáka“ (zásada pohody organizačního prostředí).

Škola může **stanovování cílů projektu** zachycovat různými způsoby. Jak si je pro sebe zaznamenali na SZŠ a VOŠZ Brno, Merhautova 15 se můžete podívat v příloze č. 4 (p. 63).

- Rámcový projekt tedy obsahuje **cíle** pro následující školní roky (tzn. čeho chce škola dosáhnout), zároveň k nim stanovuje i **prostředky k dosažení** vytyčených cílů (tzn. jakým způsobem plánuje škola k cílům dospět). Popis prostředků má být natolik určitý, aby dával základní představu o strategii školy v oblasti podpory zdraví.
- Cíle a prostředky, které tvoří rámcový projekt, mohou být trojího druhu:
  - dále rozvíjejí a zdokonalují to, co už škola pro podporu zdraví dělá,
  - plánují začít dělat věci, které škola dosud nedělala, které se však na základě analýzy ukázaly jako žádoucí a přitom uskutečnitelné,
  - plánují opatření, která škola zatím nemůže uskutečnit, nepouští je ovšem ze zřetele, neboť je považuje za potřebná, proto k jejich realizaci dříve či později dojde.²
- Text rámcového projektu by měl být natolik srozumitelný a jasný, aby všichni členové školního společenství chápali, co si škola stanovila za cíle a jak jich chce dosáhnout, a měl by také odrážet konkrétní podmínky a specifika školy.
- Důležité také je stanovit si, jakým způsobem bude škola získávat zpětnou vazbu, jak bude projekt evaluovat, tzn. časový horizont, metody – např.

---

² Havlínová, M. (ed.) et al. (2006). Program podpory zdraví ve škole. Praha: Portál. (p. 214–215).

4 Postup při zpracování školního projektu podpory zdraví

rozhovory, dotazníky, pozorování, dokumentace. K jasnějšímu vyhodnocování a posouzení realizace přispívá, pokud si škola už při plánování projektu promyslí **kritéria splnění** daného cíle a začlení je do rámcového projektu.

- Své postupy pro získání zpětné vazby a posouzení realizace pak uvádí v závěru projektu v části Posouzení projektu školou.

Následující tabulka na příkladu jedné zásady ukazuje, jakým způsobem mohou být po formální stránce zpracovány jednotlivé zásady v rámcovém projektu.

2. pilíř Zdravé učení – zásada – Spoluúčast, spolupráce Rámcový projekt podpory zdraví ... na školní roky 2014/2015 až 2017/2018...

Cíl	Prostředky	Kritérium splnění
Zlepšit úroveň komunikace a spolupráce v kolektivu pedagogů.	<ul style="list-style-type: none"> • Zajistit proškolení zájemců v oblasti komunikačních dovedností a tvorby vzdělávacích projektů. • Podporovat vytváření pracovních skupin řešících konkrétní problémy výuky včetně přípravy společných aktivit a projektů. • Vytvářet společné projekty pro žáky I. a 2. stupně. • Zavést systém vzájemných hospitací a jiné...	<ul style="list-style-type: none"> • Absolvovaná školení a výstupy z nich sdílené na poradách, metodických sdruženích, předmětových komisích. • Existují funkční pracovní skupiny; společné aktivity či projekty 2x za pololetí. • Společně realizované projekty. • Existuje funkční systém vzájemných hospitací.
Rozvíjet dovednosti žáků spolupracovat, komunikovat a respektovat práci druhých při řešení učebních problémů i realizaci projektů.	<ul style="list-style-type: none"> • Vytvořit organizační a technické podmínky pro realizaci krátkodobých i dlouhodobých projektů. • Žáci spolurozhodují o obsahu jednotlivých projektů a o výstupech z projektů. • Pokračovat ve spolupráci žáků vyšších a nižších ročníků. • Nadále zadávat žákům 2. stupně dlouhodobé studijní úkoly, rozšířit zadávání studijních úkolů do 4. a 5. ročníků a jiné...	<ul style="list-style-type: none"> • Realizované projekty a výstupy z nich. • Zpracované studijní úkoly žáků 4.–9. ročníků.

4.3.2 Prováděcí plány

Dalším krokem je vytvoření zcela konkrétního prováděcího plánu pro nejbližší školní rok. **Prováděcí plán** má jasně formulovat úkoly, odpovědnost i časový plán realizace. Jelikož rámcový projekt je koncepcí školy v oblasti podpory zdraví na několik let, ale prováděcí plán je tvořen vždy na jeden školní rok, je zřejmé, že ne vše z rámcového projektu se nutně objeví i v prováděcím plánu.

4 Postup při zpracování školního projektu podpory zdraví

- V prováděcím plánu je plánováno, na co se škola v nejbližším školním roce zaměří, které činnosti se budou realizovat a v jakém pořadí, kdo bude mít odpovědnost za realizaci a jaký je plánovaný termín realizace.
- I zde je podstatné určit si způsob získávání zpětné vazby. Na základě této zpětné vazby a samozřejmě se zřetelem k cílům rámcového projektu pak pracovní skupina tvoří prováděcí plán na další školní rok, případně provádí úpravy v rámcovém projektu.
- Rámcový projekt a prováděcí plán na sebe tedy plynule logicky navazují, a to od větší či menší míry obecnosti vytyčených cílů po konkrétnější prostředky k jejich dosažení, až po naprosto konkrétní kroky a úkoly prováděcího plánu.
- Rámcový projekt s prováděcími plány by měl být realistický s ohledem na dostupné zdroje (lidské, materiální, organizační, finanční) i časový rámec a měl by respektovat i aktuální potřeby školy.

Následující tabulka opět na příkladu jedné zásady ukazuje, jakým způsobem mohou být po formální stránce zpracovány jednotlivé zásady v prováděcím plánu.

2. pilíř Zdravé učení – zásada – Spoluúčast, spolupráce Prováděcí plán na školní rok ...2014/2015...

Prostředky	Činnosti	Termín	Zodpovídá
<ul style="list-style-type: none"> • Zajistit proškolení zájemců v oblasti komunikačních dovedností a tvorby vzdělávacích projektů. • Podporovat vytváření pracovních skupin řešících konkrétní problémy výuky včetně přípravy společných aktivit a projektů. • Vytvářet společné projekty pro žáky 1. a 2. stupně a jiné...	<ul style="list-style-type: none"> • Příprava projektů, viz níže, adresná odpovědnost, harmonogram. • Delegovat rozbor používaných strategií na metodické orgány a tím zkvalitnit jejich činnost. • Projekt „Osmáci učí třetáky“ a jiné... 		
<ul style="list-style-type: none"> • Vytvořit organizační a technické podmínky pro realizaci krátkodobých i dlouhodobých projektů. • Žáci spolurozhodují o obsahu jednotlivých projektů a o výstupech z projektů. • Pokračovat ve spolupráci žáků vyšších a nižších ročníků. • Nadále zadávat žákům 2. stupně dlouhodobé studijní úkoly, rozšířit zadávání studijních úkolů do 4. a 5. ročníků a jiné ...	<ul style="list-style-type: none"> • Pomoc starších ročníků na adaptačním kurzu. • Připravit s pomocí starších žáků čtenářské přespání pro žáky 1.–4. ročníku. • Využívat prací starších žáků pro výuku v nižších třídách. • Ponechat třídnické hodiny v 5. a 9. ročníků jako pevnou součást rozvrhu – čas věnovat i zlepšování vztahů mezi žáky a jiné...		

Škola, jež se chce stát školou podporující zdraví a zároveň vstoupit do sítě Škol podporujících zdraví v ČR, pak podává svůj školní projekt podpory zdraví garantovi tohoto programu, SZÚ Praha. Její školní projekt by pak měl obsahovat části, které obsahuje tabulka níže.

DOPORUČENÁ STRUKTURA ŠKOLNÍHO PROJEKTU PODPORY ZDRAVÍ

Představení školy	Identifikační údaje Stručná prezentace činnosti školy Zdůvodnění, proč škola chce realizovat program ŠPZ
Analýza současného stavu	Analýza současného stavu podmínek pro realizaci programu ŠPZ z hlediska 9 zásad ŠPZ Stručný popis procesu a způsobu analýzy
Rámcový projekt podpory zdraví na čtyři roky	Formulace dlouhodobých cílů z hlediska zásad ŠPZ v návaznosti na předchozí analýzu Formulace způsobů řešení (prostředků) plánovaných cílů Pojmenování hodnoticích ukazatelů (kritérií splnění)
Prováděcí plán na každý školní rok	Konkrétní způsoby řešení, činnosti + zodpovědná osoba + předpokládaný termín plnění (Součástí předloženého projektu je plán na nejbližší školní rok, na další tři roky škola plán neposílá, zůstává pouze ve škole.)
Posouzení projektu školou	Stručný popis způsobu hodnocení prováděcích plánů a kontroly realizačních postupů